

Rapport onverdoofd slachten

Piet Vanthemsche

29 maart 2017

De opdracht

- .... wil de Vlaamse Minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, een onafhankelijke tussenpersoon aanduiden die de dialoog aangaat met de geloofsgemeenschappen met het oog op een significante verbetering van het dierenwelzijn bij de praktijk van ritueel slachten en de overgang naar een algemeen verbod op onbedwelmd slachten
- Concreet dient de opdrachtnemer de problematiek en de techniek van het onbedwelmd slachten correct te duiden, weerstanden en gevoeligheden in kaart te brengen en voorstellen voor oplossingen aan te reiken.

Team

- **Piet Vanthemsche**, dialoog met geloofsgemeenschappen en stakeholders, coördinatie, opmaak van het rapport.
- Dr. **Chris Landuyt** heeft ervaring als dierenarts-keurder en werkte eerder mee aan een studie over het Joodse ritueel slachten in Nederland. Hij maakte overzicht van de praktijk van onbedwelmd ritueel slachten in Vlaanderen.
- **Marc Rosiers** is deskundige m.b.t. certificatiesystemen in de agro-voedingssector. Hij maakte een vergelijkende verkenning van de certificatie systemen voor producten van ritueel geslachte dieren.
- Dr. **Jan Mousing** is de vroegere Chief Veterinary Officer bij de Deense veterinaire diensten. Hij maakte een analyse van de situatie in Denemarken en in Zweden.

Het rapport: zeven hoofdstukken, 12 bijlagen

- Dialoog met geloofsgemeenschappen
- Dialoog met stakeholders
- De praktijk van onbedwelmd slachten in Vlaanderen
- Certificatiesystemen voor producten van ritueel geslachte dieren
- Internationale bench mark
- Conclusies en aanbevelingen

Advies Raad van State

- De invoering van een onvoorwaardelijk verbod op onverdoofd slachten miskent de vrijheid van godsdienst.
- De RvS stelt dat het belang van dierenwelzijn moet worden erkend en dat dit belang zekere beperkingen van de godsdienstvrijheid kan verantwoorden, op voorwaarde dat er pertinente en voldoende redenen worden aangevoerd en als de voorgestelde wetgeving **in evenredigheid** is met de vrijheid van godsdienst.
- De RvS beveelt de wetgever aan een dergelijke wetgeving uit te werken in dialoog, waarbij van beide kanten een openheid voor alternatieven vereist is.

Verordening (EG) nr. 1099/2009 inzake bescherming van dieren bij het slachten

- voorziet dat er voor slachtingen in het kader van religieuze riten (rituele slachtingen) een uitzondering geldt op de verplichting tot voorafgaande bedwelming van slachtdieren (artikel 4, lid 4).
- Artikel 26, Lid 2, van dezelfde verordening voorziet dat Lidstaten nationale voorschriften kunnen nemen voor een betere bescherming van dieren die overeenkomstig artikel 4, lid 4 worden geslacht, mits voorafgaande kennisgeving aan de EU Commissie.
- De verordening voorziet met andere woorden ruimte voor maatregelen die het dierenwelzijn verbeteren in het kader van rituele slachtingen.

Dialogo met de geloofsgemeenschappen

- Moslim Gemeenschap:
  - Executieve van Moslims in België (EMB)
  - Coördinatieraad van Islamitische Instellingen in België (CR)
  - Een vereniging van jonge Vlaamse moslims (Muslinked)
- Joodse Gemeenschap:
  - Centraal Israëlitisch Consistorie van België

Dialogoog met stakeholders

- GAIA
- FEBEV (federatie van Belgische slachthuizen), NVP (nationaal verbond van pluimveeslachthuizen)
- Werkgroep ritueel slachten van het ketenoverleg: alle schakels van de keten (mengvoederproducenten, landbouworganisaties, voedingsindustrie, groothandel en kleinhandel)
- Individuele bedrijven (Euro Meat Group, Sopraco, SGS)
- Onderzoek U-Gent/Bristol: pre-cut stunning bij volwassen runderen

De praktijk van onbedwelmd slachten in Vlaanderen

- Veldonderzoek in samenwerking met beroepsfederaties, steun van FAVV
  - Verschillende diersoorten (runderen, kalveren, schapen, pluimvee) n= 9
  - Verschillende slachtmethoden (klassieke verdoving, onbedwelmd, onbedwelmd met pre-cut stunning of post cut stunning, electro narcose bij schapen en kippen).
- Rapport Joods ritueel slachten in Amsterdam.
- Op basis van een check list met alle stappen van ritueel slachten
- Observatie van de verschillende stappen: verblijfruimte, opdrijven, fixeren, snijden, release, takelen, verbloeding en dood.

De cijfers

- FEBEV enquête bij 24 slachthuizen: gebruikte methodes bij onverdoofd slachten (vooruitgang post cut stunning)
- Aantal dieren Kosher geslacht is beperkt (enkele honderden)
- Halal slachtingen vergelijking 2010-2015

		2010	2015
Rund	aantal	23.263	49.868
	%	7,5	15,7
Kalf	aantal	11.128	48.929
	%	3,39	14,07
Schaap	aantal	110.107	105.524
	%	93,46	94,65

Certificatie

- Desk top research:
  - Verschillende publicaties (o.m. Halalvoeding in Vlaanderen, 2013, ALV), vermeld in de voetnoten
  - Gesprekken met experts in Halal
- Vaststellingen:
  - Geen ketenbenadering in de verschillende stadia van de halal productie
  - Geen éénduidige standaard voor Halal, geen uniforme richtlijnen, uiteenlopende interpretaties
  - Vergelijking van de bepalingen m.b.t. onverdoofd slachten tussen verschillende lastenboeken (SMIIC, EMSA, JAKIM, HFA): bedwelming geen eerste keuze, indien bedwelming onvermijdelijk dan moet ze omkeerbaar zijn

Aanbeveling (1)

- Betere bescherming van dieren bij ritueel slachten door opleggen van:
  - Reversibele niet-lethale verdoving:
    - Proportioneel in geest van ritueel slachten (dier wordt niet gedood door verdoving)
    - Houdt maximaal rekening met dierenwelzijn
    - Voor die diersoorten waarvoor het op punt staat
    - Staat op punt bij schapen, nog niet bij kalveren en runderen
  - Post-cut stunning:
    - Proportioneel in geest van ritueel slachten (dier wordt onverdoofd gekeeld)
    - Versnelt bewustzijnsverlies zeer significant, grote winst op vlak van dierenwelzijn
    - Voor die diersoorten waarvoor reversibele verdoving niet op punt staat
- Investeer in verdere ontwikkeling van niet-lethale verdoving

Aanbevelingen (2)

- Andere aspecten van ritueel slachten
  - Dring aan op meer harmonisering in EU (geen gelijk speelveld, delokalisatie), maar wacht daar niet op
  - Een convenant met de sectoren kan de omschakeling faciliteren
  - Bevoegdheid voor erkenning offeraars uitbreiden
  - Opleiding erkende offeraars verbeteren met specifiek luik ritueel slachten en dierenwelzijn
  - Onderwerp slachthuizen die ritueel slachten willen toepassen aan erkenning na een voorafgaande audit van alle aspecten van ritueel slachten

Aanbevelingen (3)

- Certificatie
  - Beperk de discussie m.b.t. ritueel slachten niet tot al of niet onbedwelmd kelen, maar heb aandacht voor alle onderdelen van de keten.
  - Streef naar een sluitende ketencertificatie op basis van één standaard.
  - Beteugel zelfcertificatie
  - Houd rekening met de evolutie van kennis en de beschikbaarheid van nieuwe technologie.

Aanbevelingen (4)

- Algemene aanbevelingen voor dierenwelzijn bij slachten
  - Nood aan een betere registratie van dierenwelzijnsproblemen met de klassieke slachtmethodes (foutenmarge bedwelming, release)
  - SOP (standard operating procedures) nodig om in te grijpen bij bovenvermelde problemen van dierenwelzijn
  - Versterk de rol, de positie en de opleiding van de “animal welfare officer”
  - Besteed meer aandacht aan dierenwelzijn aspecten in de opleiding om het vakbekwaamheidsattest te bekommen.

**Dank voor uw aandacht.
Vragen?**

	Gepresteerde dagen/uren
Piet Vanthemsche	136,5 uren
Chris Landuyt	71, 5 uren
Marc Rosiers	72 uren
Jan Mousing	1 dag
Totaal	Ongeveer 36 dagen

Voorziene vergoeding: 1800 euro per dag, maximum 20 dagen of 36.000 euro

Vergoeding experten: 13.000 euro

Secretariaat